

Jaarstukken 2021 en Voorjaarsnota 2022

Graag wil ik beginnen met enkele **complimenten**: Voor het financieel overzicht in één oogopslag, voor gebruik van heldere doelenbomen en voor de doorklikmogelijkheden in de digitale versie. Qua vorm is er weer een stap vooruit gezet en de accountant geeft onze organisatie ook een prima rapport. Ook dank voor de beantwoording van onze technische vragen.

We leven in roerige tijden met crises op tal van onderwerpen. Ik wil niet pessimistisch zijn, maar wel realistisch. We zien inmiddels een asielcrisis, beginnende gascrisis, biodiversiteitscrisis, wooncrisis, klimaatcrisis, sluimerende coronacrisis, een razend krappe arbeidsmarkt, een zorgcrisis, PFAS crisis en een zoetwatercrisis. Om over de stikstofcrisis nog maar te zwijgen. Al die malaise doet wèl iets met ons als provincie. En met onze inwoners.. Mijn jongste zoon zei laatst nog dat hij 'te laat geboren' was: lenen voor zijn opleiding, corona lockdowns, peperdure benzine en onbetaalbare starterswoningen. En daar zit best wat in.

Afgelopen najaar heeft onze fractie de vinger gelegd bij de voorspelling van oplopende inflatie, die is helaas uitgekomen. Vraag aan gedeputeerde is hoe we daar nu mee omgaan; bij de grote projecten wordt het afgedaan als project risico maar dat lijkt ons gezien de feitelijke ontwikkeling niet meer houdbaar. Als we het grote plaatje bekijken zien we dat er meer financiële armslag voor Provincie op komst is, het zijn gelukkig niet alleen donkere wolken aan de horizon. De meicirculaire brengt ons de komende vijf jaar maar liefst 67,4M€. En ook de verkoop van PZEM-onderdelen zal naar verwachting honderden miljoenen opleveren. Als ChristenUnie fractie zouden we heel graag die financiële meerjarige doorkijk al willen hebben, bijv. in de vorm van enkele scenario's. Ook om de essentiële investeringen in de opgaven en infrastructuur zoals de Zeelandbrug ernaast te kunnen leggen. Willen GS toezeggen ons die doorkijk te geven? En zo ja, per wanneer? Onze inkomsten – structureel en incidenteel - zullen wij en ook volgende colleges slim moeten inzetten voor ons Zeeland van morgen.

Dan nu de inhoud. Een goede preek of beschouwing telt drie punten: Ik wil stilstaan bij:

1. bedroevende biodiversiteit
2. lonkende leefbaarheid
3. tempo met transitiedenken

1. Bedroevende biodiversiteit

Een gezonde en vitale natuur is cruciaal voor een gezonde toekomst voor ons als mensheid. En de rapporten over de biodiversiteit, de soortenrijkdom zijn zonder uitzondering alarmerend, de schepping zucht. Wat ons betreft is dit een topprioriteit en spannen we ons in tot het uiterste. Daarom ondersteunen

we initiatieven voor hernieuwbare energie, ook vandaag. En zetten ons in voor natuur en milieu. En komen zelf met een amendement om ecologisch bermbeheer nu al structureel te financieren. Het kan toch niet zo zijn dat we voor de biodiversiteit het land in rep en roer brengen en ons eigen aandeel als provincie niet met overtuiging leveren? Bij deze dien ik het amendement in, we vertrouwen op brede steun. Collega Jacobusse zal deze toelichten.

De komende maanden zullen cruciaal zijn als het gaat om planvorming voor stikstofreductie; niet alleen bij de boeren maar ook zeker sectoren als scheepvaart en industrie moeten daarvoor aan de slag. We moeten toe naar een economie en landbouw die niet uitput maar toevoegt. Daar kom ik straks bij punt 3 nog even op terug.

2. Lonkende leefbaarheid

De leefbaarheid in onze mooie provincie staat flink onder druk: of het nu gaat om zorg, mobiliteit, ondermijning of wonen.

De zorg kent veel uitdagingen: er dient zich een enorme zorgkloof aan in het vergrijzende Zeeland – de zorgbehoefte overtreft het aanbod, en dat gat gaan we bij lange na niet dichten door te optimaliseren. We zagen dat er een nieuwe programmamanager voor de Zorgcoalitie is aangesteld; heeft die de opdracht om ook te komen met radicaal innovatieve voorstellen? Bijv. een zorgtoerisme centrum met synergie voor de Zeeuwen? Wat de ChristenUnie betreft zouden we daar zo nodig best ook eigen PS onderzoeksbudget voor willen inzetten. Graag een reactie van de gedeputeerde.

We zien daarnaast dat ondermijning welig tiert. En zijn blij dat we de tegenmaatregelen structureel gaan financieren om zand in de raderen te strooien. Hopelijk zal het kenniscentrum Ondermijning in Vlissingen ook voor het grotere plaatje nuttige intelligence leveren om het verdienmodel van criminelen te ondermijnen. En de EBI om ze veilig hun straf te laten uitzitten. De vorige vergadering hebben we van het OV een majeur punt gemaakt: koste-wat-t-kost moeten we voorkomen dat er in 2023 - ingeval van wegvallende coronasteun - vervoersarmoede ontstaat. Gisteren meldde GS het huidige mobiliteitsaanbod ook in 2023 en 2024 te willen handhaven. En waar een wil is, daar is ook een weg, dit keer zonder gaten. Dank daarvoor. Wel een vraag: Kijkt GS ook naar andere partijen dan de huidige concessie houder of andere contractvormen bij de ontwikkeling naar vraaggericht fijnmazig vervoersaanbod? Immers bij de halte taxi zoals die nu wordt aangeboden, lijkt het alsof de concessiehouder er baat bij heeft als deze haltetaxi zo min mogelijk wordt gevraagd. Dat kan volgens ons beter. Hoe zien GS dit?

Ten slotte het dossier wonen: de PZC meldt in een artikel dat er vooral vakantiehuisjes bij zijn gebouwd, de bouw van o.m. sociale huurwoningen verloopt moeizaam. Terwijl ons gevoel is dat de kust langzamerhand wel is verzadigd met huisjes.. Onze ChristenUnie fractie zou graag zien dat de schaarse arbeidskrachten, materialen en stikstofruimte meer zou worden benut voor de reguliere woningbouw voor inwoners, arbeidsmigranten en

statushouders. Is de gedeputeerde het met ons eens om daar de prioriteit te leggen? En welke mogelijkheden ziet hij om daarin te sturen of beïnvloeden?

3. Tempo met transitiedenken

“Never waste a good crisis” is een gevleugelde uitdrukking. Deze biedt kansen om te veranderen, immers zonder gevoelde urgentie beweegt er niets. Veel sectoren moeten zichzelf opnieuw uitvinden. We hebben als provincie al de stap gedaan naar netwerksturing – dat was al best lastig. En het beleid levert wel nieuwe inzichten en pilots op maar een echte transitie vraagt meer. Nu strandt die omslag vaak omdat er belemmeringen zijn als prijsdruk of regelgeving. De uitdaging is volgens ons om de transformatie af te maken samen met andere stakeholders. En om op te schalen. Om het op de transitie van de landbouw te betrekken: bedrijven moeten volhoudbaar opereren, moeten niet uitputten maar toevoegen: gezonde en schone producten. Extensiever en gemengd, bijv. strokenlandbouw. Dat vraagt aanpassing aan financiering en technische innovatie. En ook betaalde ecosysteemdiensten (schoon water, landschap, enz.). Subsidies zijn belangrijk maar het einddoel is een gezond verdienmodel vanuit markt en maatschappij. We zien onze landbouwminister ook initiatieven nemen die dat mogelijk moeten maken. Bijv. een minimum inkoopprijs voor supermarkten. Zou de gedeputeerde hierop willen reflecteren? Zijn alle ingrediënten nu aanwezig om die omslag daadwerkelijk te maken via de gebiedsgerichte aanpak? Of wat ontbreekt er nog?

Na netwerksturing is wat ons betreft transitiedenken echt een onderwerp om ons - ook als PS - in te verdiepen. Zijn GS bereid hier een kennissessie over te organiseren? En daar de HZ bij betrekken gezien de vele relevante opleidingen? We zijn benieuwd of GS onze visie delen. We willen immers geen 100 boeren die een pilot doen maar steeds meer boerenbedrijven die intrinsiek levensvatbaar en toekomstbestendig of - zoals ik laatst hoorde - toekomstbehendig zijn..

Tot slot: al deze crises zouden ons moedeloos kunnen maken maar dat is wat ons betreft niet nodig. Daarbij ligt onze diepste hoop en vertrouwen niet zozeer in wat wij mensen kunnen presteren maar die is op onze hemelse Vader. Zoals hij in de Bijbel zegt is Hij trouw aan het werk van Zijn handen (de schepping). Hij heeft ons lief en belooft uiteindelijk hemel en aarde te zullen vernieuwen. Tot die tijd mogen wij doen wat onze hand vindt om te doen, zo lezen we in bijbelboek Prediker, geschreven door de wijze koning Salomo.

Die wijsheid van Salomo wensen wij ons allen graag toe in het bestuur van onze provincie.